

Dr. Babasaheb Ambedkar Open University, Ahmedabad
Term-End Examination : January-2026

Course Name : MAIKS

Subject Name : ભારતીય આર્ષ સંસ્કારો, મૂલ્યો અને આદર્શ ચરિતો

Subject Code : MAIKS-304

Date : 19-02-2026

Time : 03:00PM TO 05:15PM

Max Marks : 70

પ્રશ્ન-1. નીચેનામાંથી કોઈપણ એક પ્રશ્નનો જવાબ આપો.

(14)

1. ઉપનયન સંસ્કારનો ઉદ્ભવ, હેતુ, વિધિ અને તેની આધ્યાત્મિક પૃષ્ઠભૂમિ સમજાવો.
2. મહાભારતનો પરિચય અને તેની રચના, વ્યાસજી-ગણેશજી કથા તેમજ મહાભારતના વૈભવનું વર્ણન કરો.

પ્રશ્ન-2. નીચેનામાંથી કોઈપણ એક પ્રશ્નનો જવાબ આપો.

(14)

1. અષ્ટવિધ વિવાહને વિસ્તૃત રીતે સમજાવો.
2. અત્રિ અને અનસૂયાના જન્મ, તપસ્યા અને તેમના ત્રણ પુત્રોના ચરિત્રનું વિગતવાર વર્ણન કરો.

પ્રશ્ન-3. નીચેનામાંથી કોઈપણ એક પ્રશ્નનો જવાબ આપો.

(14)

1. દૈવી સંપત્તિ અને આસુરી સંપત્તિ વચ્ચેનો તફાવત ગીતા આધારે વિગતવાર સમજાવો.
2. સંન્યાસાશ્રમમાં વિરક્તિનું મહત્ત્વ અને તેનું સ્વરૂપ સમજાવો.

પ્રશ્ન-4. ટૂંકનોંધ લખો (કોઈપણ બે)

(14)

1. મનોવિજ્ઞાનના દૃષ્ટિકોણથી સંસ્કારના પ્રકારો — ‘ઇદં’, ‘અહં’, ‘પરમ અહં’
2. આસુરી સંપત્તિના મૂળ લક્ષણો
3. ગોકર્ણનો ઉપદેશ
4. રાજા ભગીરથ અને ગંગા અવતરણ વિશે ટૂંકમાં નોંધ લખો.

પ્રશ્ન-5. સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો.

(14)

(1) ચાર વર્ણોની વ્યવસ્થા શાને આધારિત છે?

A) દેશ	B) સંપત્તિ
C) ગુણ અને કર્મ	D) યજ્ઞ

(2) ગૃહસ્થ આશ્રમને શા માટે મહત્વપૂર્ણ માનવામાં આવે છે?

A) તે સૌથી લાંબો છે	B) તેનાથી બાકીના ત્રણ આશ્રમ ટકે છે
C) તે વૈદિક અભ્યાસ માટે જરૂરી છે	D) તે યોગાભ્યાસ માટે છે

(3) “સહ નૌ ચરતાં ધર્મમ્” મંત્ર કયા વિવાહપ્રકાર સાથે સંબંધિત છે?

A) આર્ષ	B) પ્રજાપત્ય
C) રાક્ષસ	D) ગાન્ધર્વ

(4) લક્ષ્મણને કોના અવતાર માનવામાં આવે છે?

A) ગરુડ	B) શંકર
C) શેષનાગ	D) નારદ

(5) નીચેમાંથી કયો સંસ્કાર પ્રથમ વખત બાળકને ઘરના બહાર પ્રકૃતિ સાથે પરિચિત કરાવે છે?

A) અન્નપ્રાશન

B) નિષ્ક્રમણ

C) કર્ણવેધ

D) નામકરણ

(6) સંન્યાસ આશ્રમ મુખ્યત્વે કઈ વૃત્તિ પર આધારિત છે?

A) ભગવા વસ્ત્રધારણ

B) ઘર છોડવું

C) નિષ્કામ કર્મ

D) જટા રાખવી

(7) તપોવનમાં વિદ્યાર્થીનો દિવસ કઈ ક્રિયા સાથે શરૂ થતો હતો?

A) અગ્નિહોત્ર

B) સૂર્યનમસ્કાર

C) સંધ્યાપ્રાર્થના

D) અભ્યાસ
